

mov, ki gredo v take podrobnosti, da v karton darilne škatle, v katero zložijo osnovne potrebščine poporodnega obdobja, celo zarišejo črte za pregibe, po katerih je mogoče (kot pri kakem Ikeinem artiklu) sestaviti prvo posteljico, če novorojenček morda nima druge – čiste, tople, svoje.

Pretresejo pričevanja o otroku, ki ga po porodu niso imeli v kaj zaviti, zato so ga potisnili v rokav očetovega suknjiča; nasmeh pa priključijo podobne malega sorojenca, ki babici pridržijo petrolejko, da vidi porajati njegovega bratca ali sestrico. Osupnejo podrobnosti hudih porodnih zapletov – tisti, ki se končajo s smrtjo matere ali otroka, navdajo s sočutjem, one s srečnim izidom z olajšanjem. V zavest se vtisne porodniška doktrina, da se ob izrazitem tveganju za življenje obeh, matere in otroka, prednost usmeri v preživetje matere. Čeprav se zdi, da gre za dilemo tipa *Sofijine odločitve*, je pragmatična ost jasna – ob otroku, ki se poraja in morda ne bo preživel, je nekje blizu zelo verjetno še cela vrsta malčkov, katerih nadaljnje življenje je močno odvisno od materinega preživetja.

Če se znanstvena besedila v čem res pomembno razlikujejo od poljudnejših besedil o otroštvu, spolnosti in rojevanju »naših babic«, je ob obvladovanju znanstvenega aparata to gotovo njihova senzibilnost za raznolikost. V besedilih Irene Rožman Pišek lahko dojamemo ves razpon široke palete načinov rojevanja in babiške pomoči v letih po koncu vojne, medtem ko druga podobna besedila ob obilici nadrobno opisanih primerov pogosto padejo v past, da pretirano potencirajo grozljivo, robno, izjemno in zanemarijo vse ostalo ter s tem pogosto prispevajo k zelo razširje-

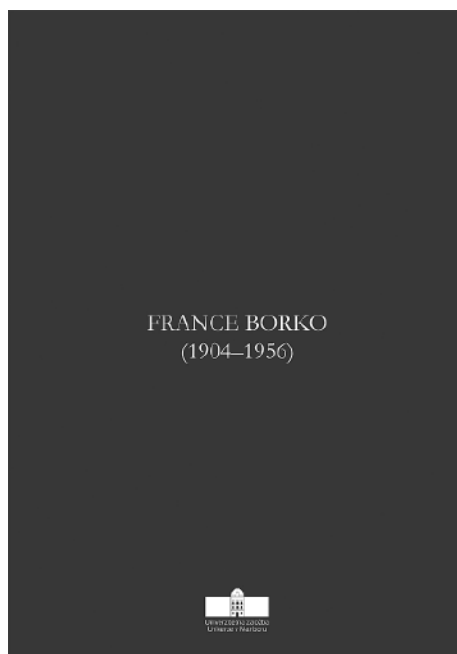
nim, a popačenim podobam fenomenov iz preteklosti.

Po branju *Babic na razpotju zgodovine* in *Peč se je podrla* si bralec – strokovnjak ali laik, no, vsaj jaz – lahko zaželi le še podobno znanstveno zasnovano in poglobljeno spoznavanje izkušenj rojevanja v 20. stoletju v urbanem okolju. Tudi te gotovo niso enoplastne.

Jerneja Ferlež

FRANC BORKO (1904–1956)

Univerzitetna založba Univerze v Mariboru, december 2024, 62 str.



Konec minulega leta je izšla knjižica z naslovom *France Borko (1904–1956)* avtorja prim. prof. dr. Gabrijela (Elka) Borka iz Maribora. Izdala jo je Univer-

zitetna založba Univerze v Mariboru v zbirki Osebnosti, št. 8, ki jo ureja dr. Vlasta Stavbar iz Univerzitetne knjižnice Maribor. Knjigo je uredila Valerija Stopar, jezikovno pregledal prof. dr. Marko Jesenšek in tehnično uredil Jan Perša, ki je poskrbel tudi za oblikovanje ovitka. Avtor je na kratko orisal življenjsko pot svojega očeta, uglednega slavista in gimnazijskega profesorja ter pisatelja, ki je del življenja skupaj z družino med nemško okupacijo 1941–1945 preživel kot slovenski izgnanec v Srbiji. Ta del vsebine nam vnovič potrjuje posledice nacistične rasne politike, ki je v kontekstu uničenja Slovencev na veliko izganjala zavedne slovenske ljudi. Kaj vse so tam doživeli, nam prepričljivo pripoveduje tudi ta sicer drobna knjižica, ki ima bogat domoljubni naboj in ki jo bogati skrbno izbrano dokumentarno gradivo iz zapuščine prof. Franceta Borka. Avtorju, izgnanemu otroku družine prof. Borka leta 1941 in povojnemu uglednemu štajerskemu zdravniku ter plodnemu publicistu, je uspelo dobro orisati očetovo življenjsko pot. Njegova knjiga je zaradi sporočilnosti dragocen prispevek za boljše razumevanje ne tako daljne preteklosti, ki je na Slovenskem pustila globoke sledi.

France Borko (1904–1956) se je rodil v Obrežu pri Središču ob Dravi 29. novembra 1904. Osnovno šolo je obiskoval v Središču ob Dravi od leta 1912 do leta 1918. Po zaključeni šestletni osnovni šoli leta 1918 ga je oče vpisal v prvi razred klasične gimnazije v Mariboru. 12. junija 1926 je opravil zrelostni izpit v Mariboru. V gimnaziji je pričel s pisanjem pesmi v glasilu mariborske katoliške mladine »Stražni ognji«. Ob zaključku gimnazijskega izobraževanja so maturanti državne klasične gimna-

zije izdali in založili knjižico »Rosna jutra« in v njej je France Borko objavil dve svoji pesmi. Leta 1926 se je vpisal na Teološko fakulteto Univerze v Ljubljani. Po prvem semestru se je s Teološke fakultete prepisal na Filozofsko fakulteto in z odločbo takratnega dekan prof. Ramovša so semester na teološki fakulteti priznali v redno študijsko dobo. Z odločbo o Absolutoriju je v poletnem semestru leta 1930 dokončal slavistični študij na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in diplomiral 30. junija 1930. Nato je dobil stipendijo češkoslovaške vlade in se vpisal na praško univerzo, da bi pripravil doktorat.

V letih 1930 do 1931 je za takratno časopisje pripravljал reportaže in podobna poročila. Potem bi moral k vojakom, a je bil spoznan za nesposobnega. Od 1. septembra leta 1932 do 22. marca 1933 se je preživiljal z delom domačega učitelja in prefekta v Dijaškem domu Maribor. 1. marca 1933 je dobil dekret za mesto suplenta na Klasični gimnaziji v Mariboru in ob izboljšanju gmotnega položaja se je 1933 poročil z učiteljico ročnih del Lucijo Slokan. V zakonu sta se rodila dva otroka, 14. novembra 1934 sin, ki sta ga krstila Gabrijel, klicala pa Elček, kasneje Elko, in 18. februarja 1936 še hči Marija. 15. avgusta 1934 so ga po »službeni potrebi« premestili na Državno realno gimnazijo v Mariboru in je kot suplent na šoli deloval vse do 2. maja 1935, ko je opravil profesorski izpit za slovenski jezik z jugoslovansko književnostjo in postal redni gimnazijski profesor. Od leta 1934 do 1937 je vodil dijaško knjižnico gimnazije. Marca 1938 so ga premestili na Državno nepopolno mešano realno gimnazijo v Mariboru, na kateri je služboval vse do nemške okupacije leta 1941.

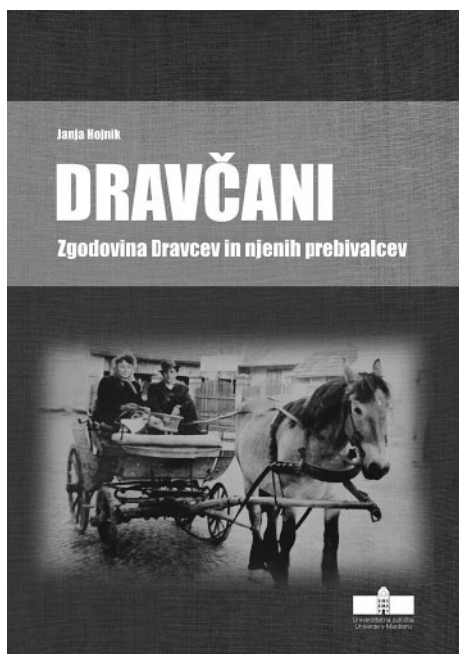
Celotno družino so v okviru izgonov slovenskega prebivalstva s slovenske Štajerske kmalu po aprilski okupaciji 1941 izgnali v Srbijo. »V črn kamion so nas strpali ob bajonetih in nas zakrili, kot da nas peljejo na morišče. Ker še ni bilo preko Drave železniškega mostu, smo bili prepeljani po groznem prahu in vročini zaprtih kamionov do Slovenske Bistrice in potem z vlakom v živinskih vagonih do Zagreba, kjer smo dobili večerjo; naprej smo se peljali do Slavonskega Broda in nato na jug proti Sarajevu in nato v Srbijo v mesto Arandjelovac. Po dveh dneh pa v Jagodino, kjer so nas namestili v Gluhonemem domu,« se je med drugim spominjal teh časov.

Družino Borko so poslali v Prokuplje na jugu Srbije. Že na začetku septembra 1941 je postal profesor na Realni gimnaziji v Prokuplju in poučeval nemščino. Kljub redni zaposlitvi je bila plača prenizka, zato so se preživljali z odprodajo nekaj pretihotapljene zlatnine; prav tako so gojili prašiče in obdelovali njivo, ki jo je posodil čuteč srbski kmet, ki je ženi Luciji, ko ga je prosila za kosček zemlje, rekel: »Pa šta če ti parče, uzmi celu njivu«. V času izgnanstva so njegovo stanovanje tudi večkrat pregledali; leta 1944 so med umikanjem nemške enote stanovanje povsem uničile. Med bivanjem v izgnanstvu so ga zaradi prikrivanja obtoženega srbskega mladeniča zaprli za pet dni. Po osvoboditvi maja 1945 se je družina Borko počasi vrnila v Maribor. Podobno kot ostali prebivalci porušenega Maribora je poleg svojega rednega dela pomagal pri obnovi. Prvi mesec je bil zaposlen na radiu »Svobodni Maribor«, že drugi mesec pa so ga imenovali za delegata učiteljskega in novembra 1946 za rednega profesorja slovenskega in ruskega

jezika na učiteljski. Umrl je 21. januarja 1956 v Mariboru in je pokopan na tamkajšnjem Pobreškem pokopališču.

Marjan Toš

JANJA HOJNIK: DRAVČANI
– ZGODOVINA DRAVCEV IN
NJIHOVIH PREBIVALCEV
Univerzitetna založba UM, 2025



Monografija »Dravčani – zgodovina Dravcev in njihovih prebivalcev« ponuja podroben pogled v življenje lokalne skupnosti skozi polovico tisočletja. Obsežno delo postreže z izhodišči, zanimivimi za študij rodoslovja, z izhodišči, zanimivimi za študij sociologije skozi usode posamezne družine, povezane v družbeno okolje, ki ga je krojilo